

Hè về nhớ quạt mo cau

ISSN: 2734-9195 09:25 03/05/2025

Từ lúc bà nội hay làm những chiếc quạt mo cau như thế, gia đình tôi cũng tiết kiệm được một khoản tiền không nhỏ cho việc mua quạt giấy, quạt nan ở chợ.

Ngày tôi còn nhỏ, cuộc sống người dân trong mùa hè oi nồng và nóng bức chỉ quẩn quanh bên những chiếc quạt đan nan, quạt giấy và quạt mo cau. Những chiếc quạt đơn sơ, giúp xua tan bớt cái nóng hầm hập trong bữa cơm, trong lúc nghỉ ngơi, cũng như trong giấc ngủ trưa, buổi đêm.

Mỗi thành viên trong các gia đình thường có chiếc quạt mo cau, bởi không có quạt thì sẽ không thể chịu nổi cái nóng của mùa hè, có khi lên tới 40 độ.

(Ảnh: Internet)

Nhà tôi có ba anh chị em, cả bố mẹ với ông bà nội là bảy người, nên trong nhà ít nhất cũng có bảy chiếc quạt các loại. Khi đi chợ phiên bên làng lúc đầu mùa hè, bao giờ mẹ cũng mua mấy chiếc quạt giấy và quạt nan về để phát cho mỗi người một cái. Những chiếc quạt giấy, quạt nan to bản, nhẹ và quạt mát nhưng

lại rất nhanh hỏng, nhanh rách. Có khi chỉ được dùng bữa, nửa tháng đã hỏng, đã rách và mẹ lại phải mua quạt mới. Thấy việc mua quạt tốn tiền như vậy, nên bà nội tôi đã nói mẹ không phải mua quạt nữa, mà bà nhặt những cái mo cau tách bẹ từ trên cây cau xuống để cắt làm quạt cho bền.

Nhà tôi có hàng cau gần chục cây trồng trước sân để lấy quả phục vụ cho việc cúng giỗ, lễ tết, vì thế mo cau rất nhiều. Hầu như tháng nào các cây cau cũng thay một vài tàu lá và khi tàu lá vừa rụng xuống, cái bẹ còn trắng nõn là bà tôi vội mang dao sắc ra cắt làm quạt. Chỉ một loáng là bà đã cắt, làm được một chiếc quạt mo cau hình bầu dục. Quạt mo cau to hay nhỏ, tùy vào chiều rộng của bẹ tàu lá. Quạt mo bà làm gọn gàng, dài 30- 35cm, rộng khoảng 20-25cm. Phía đầu quạt bao giờ cũng “thiết kế” nhỏ, chỗ tay cầm nhô lên to bằng bàn tay để khi cầm vào đó quạt không bị mỏi tay. Phía dưới quạt được xén to dần để khi quạt đón được nhiều gió hơn.

Khi cắt xén quạt và định hình xong, tôi công đoạn rửa nước cho sạch, rồi phơi nắng cho khô để chống nấm mốc. Công việc này tôi thường giúp bà nội, bởi đơn giản, dễ chứ không khó như cắt xén tạo hình quạt mo. Quạt mo sau khi đã rửa sạch, phơi khô dưới nắng khoảng 3-5 ngày là dùng được. Trước khi dùng còn công đoạn cuối, mất thêm chút thời gian, đó là mang ép dưới vật nặng khoảng vài tiếng đồng hồ cho quạt phẳng phiu, bởi khi phơi nắng quạt mo cau thường bị co, cong tròn lại.

Từ lúc bà nội hay làm những chiếc quạt mo cau như thế, gia đình tôi cũng tiết kiệm được một khoản tiền không nhỏ cho việc mua quạt giấy, quạt nan ở chợ. Quạt mo cau không chỉ nhẹ, mà tạo được nhiều gió mát, rất bền, thậm chí là siêu bền nếu như được “gia cố” thêm đường vải viền khâu bao quanh lề ngoài của quạt, cùng đoạn que nẹp làm khung xương theo chiều dài của chiếc quạt. Thường chỉ có mùa Đông giá lạnh nhà tôi mới không sử dụng tới quạt, còn suốt cả ba mùa với gần chục tháng ròn rã, quạt mo “hoạt động” hết công suất, vài năm cũng chưa hỏng. May ra do sử dụng nhiều và quá lâu, màu quạt xỉn đi, muốn thay những chiếc quạt mo mới nên nội mới làm quạt khác. Khi nội làm quạt mới, mấy anh chị em chúng tôi hay tranh nhau, vứt bỏ những chiếc quạt cũ. Nội thấy tiếc nên hay mang quạt cũ rửa sạch, phơi khô rồi cho những nhà hàng xóm không có trồng cau để họ dùng.

(Ảnh: Internet)

Nhà có bảy người nhưng bao giờ nội cũng làm hơn chục chiếc quạt mo cau, phòng khi nhà có khách, hay những hôm giỗ lễ, nhiều người tới thì còn có mà dùng. Khi tôi còn ở tuổi mẫu giáo, mỗi lần tàu bẹ cau rơi xuống, tôi vẫn thường tranh “hàng” với nội, bởi bọn nhỏ trong xóm hay rủ tôi chơi trò kéo mo cau quanh sân, quanh ngõ. Vì nhà nhiều cau, lắm tàu bẹ lá nên nội cười tươi nhường tôi ngay, quạt nội làm lúc nào cũng được...

Ai sinh ra và lớn lên ở làng quê Việt, đều có những kỷ niệm về những chiếc quạt mo cau tạo gió mát, xua đi cái oi bức mùa hè. Tôi cũng không ngoại lệ, những gì đã trở thành kỷ niệm, dù đẹp hay xấu, dù chóng vánh hay dài lâu thì sẽ khó lòng quên được. Giờ đây, sống ở thành phố với đủ đầy những kiểu quạt điện hiện đại, thậm chí cả máy lạnh, nhưng thi thoảng tôi vẫn hoài niệm nhớ về cái thời quạt mo nghèo khó, vất vả nhưng thật đẹp...

Từ làn gió của chiếc quạt mo, ta được nhắc nhớ về sự giản dị, mộc mạc và an lạc. Cũng như tâm người tu, càng bớt vọng cầu, càng gần cội nguồn an tịnh. Mùa hè ấy, tưởng như chỉ còn trong ký ức, lại trở thành thời pháp thoại nhẹ nhàng cho những ai biết dừng lại và cảm nhận...

Tác giả: **Nguyễn Thị Loan** - Học viện Thanh thiếu niên